

استانداردهای سواد اطلاعاتی برای دانشجویان

رشته‌های مردم‌شناسی و جامعه‌شناسی

تدوین «ای‌ال‌ای/ای‌سی‌آرال/ای‌ان‌اس‌اس» کارگروه ویژه کمیته‌ی آموزش و سواد اطلاعاتی (بخش مردم‌شناسی و جامعه‌شناسی) برای استانداردهای سواد اطلاعاتی

مصوب هیئت مدیره‌ی انجمن کتابخانه‌های دانشکده‌ای و پژوهشی، ۱۵ ژانویه ۲۰۰۸

پیشینه

«کارگروه ویژه‌ی کمیته‌ی آموزش و سواد اطلاعاتی (بخش مردم‌شناسی و جامعه‌شناسی) برای استانداردهای سواد اطلاعاتی»^۱ (پتی اس. کاراولو^۲، تریونی کوچی^۳، و سوزان ماسیاکاک^۴) پس از افزون بر دو سال کار بر روی استانداردها، پیش‌نویس نهایی را در ژانویه سال ۲۰۰۷ به پایان رساند و تحویل داد. این کار دو ساله مشتمل بود بر بررسی متون، تحلیل مباحث مربوط به رشته، مبادله‌ی پیش‌نویس با اعضای هیئت علمی رشته‌های جامعه‌شناسی و مردم‌شناسی، بحث‌ها و ارتباطات پست الکترونیکی با اعضا و نمایندگان «انجمن جامعه‌شناسی امریکا»^۵ و «انجمن مردم‌شناسی امریکا»^۶، و شرکت اعضای کارگروه ویژه در کنفرانس‌های این سازمان‌ها به‌منظور گردآوری درون‌داد. بازخورد ارزشمند بسیاری از اعضای هیئت علمی، در سند حاضر بازتاب یافته است. در ماه اوت سال ۲۰۰۶ یک پیش‌نویس توسط «انجمن جامعه‌شناسی امریکا» تأیید شد. کمیته‌ی اجرایی «بخش مردم‌شناسی و جامعه‌شناسی»، پیش‌نویس بازنگری‌شده را در کنفرانس زمستانی «انجمن کتابخانه‌های امریکا» در ژانویه سال ۲۰۰۷ تأیید کرد. هیئت مدیره‌ی «انجمن کتابخانه‌های دانشکده‌ای و پژوهشی» در ژانویه سال ۲۰۰۸ این سند را رسماً به تصویب رساند. در اینجا از «کارلا هاوری»^۷ و «اد کین»^۸ (از «انجمن جامعه‌شناسی امریکا») و «استیسی لاتروپ»^۹ (از «انجمن مردم‌شناسی امریکا») به خاطر پشتیبانی‌های آنان و تلاش برای شناساندن پیش‌نویس استانداردها، بسیار سپاسگزاری می‌شود.

---

1. ANSS Instruction and Information Literacy Committee's Task Force on IL Standards

2. Patti S. Caravello

3. Triveni Kuchi

4. Susan Macicak

5. American Sociological Association (ASA)

6. American Anthropological Association (AAA)

7. Carla Howery

8. Ed Kain

9. Stacey Lathrop

سواد اطلاعاتی مرتبط با هر رشته‌ی خاص، مستلزم تعریف نیاز اطلاعاتی در بافتار آن رشته، یافتن و ارزشیابی انواع داده‌ها، مطالب، و اطلاعات موردنیاز برای تحقیق یک موضوع در آن حوزه، و به‌کارگیری و ترکیب اطلاعات به‌منظور تحقق کارهای مورد تکلیف و خلاقانه، افزایش دانش، و مشارکت در گفتمان جاری در آن رشته می‌باشد. مردم‌شناسی و جامعه‌شناسی نیز همچون دیگر علوم اجتماعی از برخی جهات، چالش‌های خاصی را پیش روی پژوهشگران قرار می‌دهند، چالش‌هایی که از ویژگی‌های منحصربه‌فرد آن‌ها به‌مثابه یک رشته‌ی دانش‌ورانه ریشه می‌گیرند. مثلاً وقتی که دانشجویان مردم‌شناسی مطلبی در باره‌ی مردم دیگر قلمروهای فرهنگی می‌نویسند، لازم است که علاوه بر دیگر انواع نوشتار، بافتار لازم برای ارائه‌ی قوم‌نگاری‌ها را نیز بیابند و درک کنند. هنگامی که دانشجویان جامعه‌شناسی به پژوهش در موضوعاتی همچون مهاجرت یا نابرابری می‌پردازند، هم به آثار نظری و داده‌های حوزه‌ی علوم اجتماعی از منابع مناسب، و هم به مهارت‌هایی برای تفسیر این داده‌ها نیازمندند. زمانی که دانشجویان هر یک از این رشته‌ها اقدام به پژوهش میدانی بر روی آزمودنی‌های انسانی می‌کنند، یا زمانی که به بررسی نتایج حاصل از چنین پژوهش‌هایی می‌پردازند، به شیوه‌های ارزیابی خاصی نیازمندند که به آنان کمک کند تا بافتار، اخلاقیات، و محدودیت‌های مؤثر بر محصول نهایی را دریابند و آن‌ها را با دقت شرح دهند.

سند «استاندارد قابلیت‌های سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی»¹ سواد اطلاعاتی در آموزش عالی را تعریف می‌کند و شاخص‌های کلی کاربردی و برآیند یادگیری دانشجو را عرضه می‌دارد. «استانداردهای سواد اطلاعاتی برای دانشجویان مردم‌شناسی و جامعه‌شناسی» (ای‌ان‌اس‌اس) هرچند که بر همان سند اولیه (ای‌سی‌آرال) مبتنی است، اما دارای چشم‌اندازی بر فرایندهای پژوهشی، مبنای دانشی، روش‌شناسی‌ها، و ابزارهای جستجوی مورد استفاده در مردم‌شناسی (شامل چهار حوزه‌ی مردم‌شناسی فرهنگی، زیست‌شناختی، زبانی، و باستان‌شناختی) و جامعه‌شناسی (شامل جرم‌شناسی و جمعیت‌شناسی) است. استانداردهای سواد اطلاعاتی «ای‌ان‌اس‌اس» آنچه را که دانشجویان باید انجام دهند تا بتوانند در این حوزه‌ها پژوهشگران اثربخشی باشند، و رفتارهای اصلی مورد نیاز برای موفقیت را که دانشجویان باسواد اطلاعاتی ابراز می‌دارند شرح می‌دهند.

اهداف اصلی مترتب بر استانداردهای سواد اطلاعاتی «ای‌ان‌اس‌اس» از این قرارند:

- یک زمینه‌ی عمومی برای هیئت علمی به‌منظور کار با کتابداران در جهت کمک به دانشجویان در تبدیل آنان به پژوهشگران نکته‌سنج‌تر، و به‌منظور عرضه‌ی مبنایی در جهت تلفیق برآیندهای سواد اطلاعاتی در درس‌هایشان فراهم می‌آورد.
- در طراحی محتوای آموزشی برای دانشجویان و برنامه‌ریزی اقدامات سواد اطلاعاتی در رشته‌ی مردم‌شناسی و جامعه‌شناسی، به کتابداران کمک می‌کند.

1 . <http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/standards/ILCStand.pdf>

- با ارائه‌ی استانداردها و قابلیت‌های مورد سنجش، ارزیابی مهارت‌های سواد اطلاعاتی دانشجویان رشته‌ی مردم‌شناسی و جامعه‌شناسی را امکان‌پذیر می‌سازد.

این استانداردها و رفتارهای اصلی، از ساده به پیشرفته ارتقا می‌یابند. عناصر اخلاقی فعالیت‌های پژوهشی که شرح داده شده‌اند با هر یک از چهار استاندارد اصلی تلفیق گردیده‌اند، و بر خلاف سند «ای‌سی‌آرال» در استاندارد جداگانه‌ای ارائه نشده‌اند. با این شیوه، اخلاقیات در بافتار هر آنچه که باید آموخته شود و به عمل درآید درآمیخته است. مثلاً در روش‌شناسی‌های پژوهشگرانه همچون مشاهده‌ی مشارکتی، مصاحبه، و مردم‌شناسی دیداری، ملاحظات اخلاقی (حتی پیش از آغاز پژوهش) بسیار اهمیت دارد و در جریان گزارش یافته‌ها نیز همواره باید به آن‌ها توجه داشت. هدف از نمونه‌ی منابع و موقعیت‌های پژوهشی که در سراسر سند ارائه شده‌اند، ایده‌بخشی و نیز عینیت‌بخشیدن به چیزهایی است که از استانداردها در دو رشته‌ی مورد بحث، منظور نظر می‌باشد.

استاندارد یک. دانستن نوع اطلاعات مورد نیاز

آنچه دانشجو لازم است انجام دهد:

۱. نیاز اطلاعاتی خود را تعریف، و به روشنی بیان کند.

رفتارهای کلیدی برای موفقیت:

الف. با استفاده از اصطلاحات، روش‌ها، و بافتار خاص رشته، یک موضوع پژوهشی قابل انجام یا نیاز اطلاعاتی دیگری را که با دامنه‌ی پرسش‌های پژوهشی در مردم‌شناسی و جامعه‌شناسی متناسب باشد، شناسایی و ترسیم می‌کند.

ب. به منظور افزایش میزان آشنایی با موضوع، منابع زمینه‌ای در حوزه‌ی مردم‌شناسی و جامعه‌شناسی را مطالعه می‌کند. مثال:

Encyclopedia of Social Issues

Encyclopedia of Cultural Anthropology

Sage Encyclopedia of Social Science Research Methods

پ. آنچه از مفاهیم، اصطلاحات، نظریه‌های اجتماعی، گروه‌های فرهنگی، مکان‌ها، و نام‌های کلیدی را که در ارتباط با موضوع می‌یابد، در جهت آمادگی برای جستجوی اطلاعات مربوط به موضوع، شناسایی و فهرست می‌کند. مثلاً از منابع زیر استفاده می‌کند:

دایره‌المعارف‌های تخصصی رشته

Thesaurus of Sociological Indexing Terms

Outline of Cultural Materials of the Human Relations Area Files (HRAF)

ت. پس از پژوهش، مطالعه، مصاحبه‌ها، و کارهای اولیه‌ای که با داده‌ها و/یا افراد انجام گرفته، ماهیت و گستره‌ی نیاز اطلاعاتی را به منظور پالایش، بازنگری، یا تدقیق پرسش، مورد ارزیابی مجدد قرار می‌دهد.

۲. مناسب‌ترین روش‌های پژوهشی برای تحقیق در موضوع موردنظر را برمی‌گزیند.

رفتارهای کلیدی برای موفقیت:

الف. روش‌شناسی‌های پژوهشی کمی و کیفی در حوزه‌ی مردم‌شناسی و جامعه‌شناسی را که قابل کاربرد در پروژه‌ی موردنظر هستند و داده‌ها یا اطلاعات موردنیاز را فراهم خواهند کرد، شناسایی و ارزیابی می‌کند. مثال: کار میدانی، مشاهده‌ی مشارکتی، تحلیل داده‌ها، مصاحبه، پژوهش پیمایشی، مرور پیشینه‌ها، نرم‌افزارهای تحلیل زبانی متن، و داده‌پایگاه‌های مکانی برای باستان‌شناسی.

ابعاد و رفتارهای اخلاقی، اجتماعی - فرهنگی، و حقوقی:

ب. درکی را که از خط‌مشی‌های سازمانی مرتبط با پژوهش بر روی آزمودنی‌های انسانی (از جمله در دسترسی به آزمودنی‌ها، رضایت آگاهانه، و شرایط هیئت بررسی سازمانی) دارد، مورد بحث قرار می‌دهد و ابراز می‌دارد.

پ. نهنداری، محرمانگی، امنیت، و دیگر موضوعات اخلاقی مرتبط با روش‌شناسی پژوهشی مورد استفاده را مطابق با اصول مندرج در «نظامنامه‌ی اخلاقی انجمن مردم‌شناسی آمریکا» یا «نظامنامه‌ی اخلاقی انجمن جامعه‌شناسی آمریکا» می‌شناسد و مورد بحث قرار می‌دهد.

۳. انواع قالب‌ها و منابعی را که اطلاعات مردم‌شناختی و جامعه‌شناختی در آن‌ها ارائه می‌شوند شناسایی می‌کند.

رفتارهای کلیدی برای موفقیت:

الف. شرح می‌دهد که اطلاعات مورد استفاده در مردم‌شناسی و جامعه‌شناسی چگونه به شیوه‌ی رسمی و غیررسمی تولید می‌شود و اشاعه می‌یابد. مثال: سرشماری‌های ایالات متحده، قوم‌شناسی‌ها، یادداشت‌های میدانی، دست‌ساخته‌ها، داده‌مجموعه‌ها، مقالات کنفرانس‌ها، منابع خاکستری یا ناپایدار، وبسایت‌های علمی-پژوهشی، و مقالات علمی-پژوهشی داوری‌شده.

ب. می‌داند که دانش مردم‌شناختی و جامعه‌شناختی از راه‌های خاص و به شکل‌های گوناگون سازماندهی می‌شود و این امر ممکن است بر نحوه‌ی دسترسی به آن و ارزیابی آن اثر بگذارد. مثال: مجلات علمی-پژوهشی، رسانه‌های عمومی، مجموعه مقالات کنفرانس‌ها، موزه‌ها، داده‌پایگاه‌های مقالات، داده‌آرشیوهای همچون منابعی که از طریق «کنسرسیوم بین‌دانشگاهی برای پژوهش‌های سیاسی و اجتماعی»^۱ قابل دسترسی است، وبسایت‌ها، و منابع چندرسانه‌ای.

پ. منابع ردیف اول و ردیف دوم در حوزه‌ی مردم‌شناسی و جامعه‌شناسی را از هم تمیز می‌دهد و استفاده و ارزش هر یک از این دو نوع منبع اطلاعاتی را می‌شناسد. مثال: (منابع ردیف اول) کاربرد یادداشت‌های میدانی در نگارش قوم‌شناسی، کاربرد گزارش‌های مکانی در

تحلیل باستان‌شناختی، و ارزش داده‌های خام در تدوین اطلاعات و نگارش یک تحلیل جامعه‌شناختی. (منابع ردیف دوم) ارزش کتاب‌هایی که مؤید دیدگاه یا استنباط یک نویسنده هستند، و کاربرد فهرست مراجع در مقالات علمی- پژوهشی.

ت. می‌داند که اطلاعات موجود را می‌توان با تفکر اصیل، آزمون و آروین، و/یا تحلیل، با هم ترکیب کرد تا اطلاعات و نگرش‌های جدیدی در رابطه با جامعه، پدیده‌های اجتماعی، و جوه فرهنگی، و نظریه‌های اجتماعی تولید گردد.

۴. به هزینه‌ها و منافع مترتب بر فراهم‌آوری اطلاعات مورد نیاز توجه می‌کند.

رفتارهای کلیدی برای موفقیت:

الف. موجود بودن اطلاعات مورد نیاز را تعیین می‌کند و جستجو را به فراتر از منابع محلی بسط می‌دهد تا موادی را که در کتابخانه یا سازمان مربوط به خود او یا به صورت درونخطی موجود نیستند، به دست آورد. مثال: مواد را از طریق امانت بین کتابخانه‌ای به امانت می‌گیرد؛ منابع موجود در جاهای دیگر و از جمله خارج از کشور را مورد استفاده قرار می‌دهد؛ و به تصویر، صوت، ویدیو، یا متن دسترسی می‌یابد.

ب. برای فراهم‌آوری اطلاعات مورد نیاز، انجام کارهای میدانی، تحلیل داده‌ها، و یادگیری مهارت‌های جدید، یک برنامه و جدول زمانی جامع و واقع‌گرایانه تدوین می‌کند.

ابعاد و رفتارهای اخلاقی، اجتماعی- فرهنگی، و حقوقی:

پ. موضوعات مرتبط با دسترسی رایگان و غیررایگان به اطلاعات، از جمله نابرابری‌های موجود در دسترسی در ایالات متحده و خارج از آن را شناسایی می‌کند و مورد بحث قرار می‌دهد.

استاندارد دو. دسترسی به اطلاعات مورد نیاز به شیوهی مؤثر، کارآمد، و اخلاقی

آنچه دانشجو لازم است انجام دهد:

۱. مناسب‌ترین منابع و داده‌پایگاه‌ها را برای دسترسی و تأمین اطلاعات مورد نیاز، برمی‌گزیند.

رفتارهای کلیدی برای موفقیت:

الف. داده‌پایگاه‌های مقالات، فهرست کتابخانه‌ها، داده‌مجموعه‌ها، و دیگر منابعی را که برای اخذ اطلاعات، از همه مناسب‌تر هستند، شناسایی و انتخاب می‌کند. مثال: داده‌پایگاه‌های تخصصی رشته مانند *AnthroSource* ، *Anthropology Plus* ، *eHRAF* ، *Sociological Abstracts* ، *Family & Population Index* ، *Social Sciences Citation Index* ، *Annual Review of Anthropology* ، *Society Studies Worldwide* ، *Ethnic NewsWatch* ، *National Criminal Justice Service Abstracts* ، *of Sociology* ، *Bibliography of Data-Related Literature* ، فهرست کتابخانه‌های محلی؛ *American Factfinder* برای داده‌های سرشماری ایالات متحده؛ *NORC General Social Survey* و داده‌های دیگر از طریق «کنسرسیوم بین‌دانشگاهی برای پژوهش‌های سیاسی و اجتماعی»؛

و راهنماهای پژوهشی برای مردم‌شناسی و جامعه‌شناسی در وبسایت کتابخانه‌های علمی-پژوهشی.

ب. تفاوت بین داده‌پایگاه‌هایی که به نمایه‌سازی روزآمد از انواع مجلات علمی-پژوهشی، بخش‌های مختلف کتاب‌ها، پایان‌نامه‌ها، و مجموعه‌مقالات کنفرانس‌ها در رشته مردم‌شناسی و جامعه‌شناسی می‌پردازند (مانند آن‌هایی که در بند ۲-الف از استاندارد ۲ نام برده شد)، داده‌پایگاه‌هایی که متن درونخطی مجلات علمی-پژوهشی بسیاری از رشته‌ها را ارائه می‌دهند ولی نوعاً از نظر تاریخ و/یا دامنه‌ی موضوعی مردم‌شناسی و جامعه‌شناسی، دارای محدودیت هستند (مثل *JSTOR*، *Expanded Academic ASAP*، *Google Scholar*)، با شرکت‌ها، سازمان‌ها، یا سامانه‌هایی که صرفاً مجوز داده‌پایگاه‌ها یا متن درونخطی مجلات را عرضه می‌کنند (مثل *CSA*، *EBSCO*، *Sage*) را می‌داند.

پ. به مطالب علمی-پژوهشی که از راه‌های نامتعارف منتشر می‌شوند دسترسی می‌یابد؛ مثل: مجلات داوری شده که به رایگان در وب موجودند و نام آن‌ها را می‌توان در *Directory of Open Access Journals* یافت؛ مجموعه‌های پیش‌چاپ و پس‌چاپ موجود در وبسایت‌های دانشگاهی (مثل *eScholarship Repository* کتابخانه‌ی دیجیتالی کالیفرنیا و دیگر سایت‌های دسترسی آزاد)؛ داده‌مجموعه‌های قابل اعتماد و گزارش‌های محلی باستان‌شناختی که به رایگان در وب موجودند.

ت. می‌داند که چه زمانی برای استفاده از موتورهای جستجو در وب به منظور تکمیل اطلاعات حاصل از داده‌پایگاه‌های مردم‌شناسی، جامعه‌شناسی، و دیگر رشته‌های علوم اجتماعی مناسب است، و تفاوت بین انواع منابعی را که با استفاده از این ابزارهای متفاوت ممکن است یافت شوند، تشخیص می‌دهد. می‌داند که چه زمانی موتورهای جستجو در وب، ابزار مناسبی برای یافتن نوع خاصی از اطلاعات موردنیاز نیستند. مثال: از *Google UncleSam* برای یافتن آمارهای دولتی مربوط به چاقی، از *Google* برای یافتن نمونه خط‌مشی‌های مربوط به سایت‌های مختلف شبکه‌های اجتماعی، و از *Sociological Abstracts* برای یافتن مقالات علمی-پژوهشی استفاده می‌کند و برای پیدا کردن مطالب اضافی، به *Google Scholar* هم سر می‌زند؛ زمانی که نیاز او به اطلاعات علمی-پژوهشی و موثق است، صرفاً وبسایت‌های مربوط به یک موضوع را گردآوری نمی‌کند، بلکه در داده‌پایگاه‌ها و فهرست‌های مناسب (مانند آن‌هایی که در بند ۲-الف از استاندارد ۲ نام برده شد)، به جستجوی مقاله و کتاب می‌پردازد.

ابعاد و رفتارهای اخلاقی، اجتماعی-فرهنگی، و حقوقی:

ث. از قوانین و نیز مقررات دانشگاهی در امر دسترسی به منابع اطلاعاتی، و ذخیره و اشاعه‌ی متون، داده‌ها، تصاویر، یادداشت‌های میدانی، و آثار دیداری و شنیداری آگاه است و آن‌ها را رعایت می‌کند.

۲. راهبردهای جستجوی مناسبی را تدوین، اجرا، و اصلاح می‌کند که در آن‌ها از انواع روش‌ها برای یافتن اطلاعات استفاده می‌شود.

رفتارهای کلیدی برای موفقیت:

الف. برای جستجو در داده‌پایگاه‌ها از اصطلاحات مناسب حوزه‌ی جامعه‌شناسی و مردم‌شناسی استفاده می‌کند و از تأثیرات متفاوت ناشی از کاربرد کلیدواژه‌ها، مترادفات، و واژگانی که از مجموعه اصطلاحات موجود در نمایه‌ی موضوعی خود داده‌پایگاه برگرفته شده، آگاه است.

ب. در کار با داده‌پایگاه‌های گوناگون حوزه‌ی مردم‌شناسی و جامعه‌شناسی (مانند آن‌هایی که در بند ۲- الف از استاندارد ۲ نام برده شد)، راهبردهای جستجوی اثربخشی را تدوین می‌کند و به کار می‌گیرد که در آن‌ها از ویژگی‌های جستجوی پیشرفته، مانند عملگرهای بولی، دُم‌برش (truncation)، و جستجوهای مجاورتی استفاده شده؛ سپس در فرایند حصول اطلاعات اضافی یا نیافتته، بنا به ضرورت، جستجوها را پالایش می‌کند.

پ. به دنبال کتب، مجلات علمی- پژوهشی، و منابع مناسب برای تحقیق (مثل بررسی‌های پیمایشی، مصاحبه‌ها، متون برگرفته از مجامع درونخطی، منابع چندرسانه‌ای، و داده‌ها) جستجو می‌کند و آن‌ها را می‌یابد؛ و به عنوان بخشی از برنامه‌ی جستجو، در پی افراد مطلع در کتابخانه، گروه تخصصی دانشگاهی، و جامعه نیز می‌گردد.

۳. اطلاعات به‌دست آمده و مآخذ آن را ثبت می‌کند.

رفتارهای کلیدی برای موفقیت:

الف. با استفاده از شیوه‌نامه‌ی استنادی «انجمن مردم‌شناسی امریکا»، «انجمن جامعه‌شناسی امریکا»، یا «انجمن روان‌شناسی امریکا»^۱، فهرست دقیق منابع و استنادات را تهیه می‌کند.

ب. همه‌ی اطلاعات استنادی مربوط را برای ارجاعات بعدی، به شکل نظام‌مند ثبت می‌کند. مثال: از یک سامانه‌ی مدیریت استنادات مانند EndNote یا RefWorks، از یک فایل در واژه‌پرداز «وُرد»، یا از برگه‌های یادداشت استفاده می‌کند.

ابعاد و رفتارهای اخلاقی، اجتماعی- فرهنگی، و حقوقی:

پ. می‌داند که به‌منظور احترام به حقوق دارایی فکری پدیدآورندگان، چه زمانی استناددادن به منابع لازم است و دقیقاً اشاره می‌کند که در کجا از کلام و ایده‌های دیگران استفاده شده.

استاندارد سه. ارزیابی منتقدانه‌ی اطلاعات و مآخذ آن؛ تلفیق اطلاعات انتخاب‌شده با

مبنای دانشی و نظام ارزشی خود

آنچه دانشجو لازم است انجام دهد:

۱. ایده‌های اصلی را که باید از اطلاعات گردآوری‌شده استخراج شوند، تلخیص می‌کند و ایده‌های اصلی را با هم درمی‌آمیزد تا مفاهیم جدیدی بسازد.

رفتارهای کلیدی برای موفقیت:

- الف. ایده‌های اصلی را از متن (کتاب، مقاله‌ی علمی - پژوهشی، متن مصاحبه، قوم‌نگاری، و ...) برمی‌گزیند، مفاهیمی را انتخاب می‌کند تا آن‌ها را به زبان خود بازگویی کند، و مطالبی را که احتمالاً بنا به مناسبت نقل خواهند شد، کلمه به کلمه مشخص می‌کند.
- ب. روابط متقابل میان مفاهیم، نظریه‌های اجتماعی، مشاهدات میدانی، و دیگر داده‌ها را تشخیص می‌دهد و آن‌ها را همراه با شواهد تأییدکننده، در قالب گزاره‌های مقدماتی بالقوه سودمند با هم ترکیب می‌کند.
- پ. از فناوری‌های موجود (مانند تجهیزات دیداری یا شنیداری، صفحه‌گسترده‌ها، و بسته‌های آماری و نرم‌افزاری) برای بررسی تعامل ایده‌ها و دیگر پدیده‌ها بهره می‌گیرد. مثال: از نرم‌افزارها برای تحلیل الگوهای مهاجرت یا داده‌های سرشماری استفاده می‌کند؛ برای ثبت یا گوش دادن به مضبوطات صوتی و ویدیویی مربوط به جمعیت‌های مورد بررسی، از تجهیزات موجود بهره می‌گیرد.

۲. برای ارزیابی اطلاعات و برای ارزیابی مأخذ اطلاعات، معیارهای مناسبی را به کار می‌گیرد.

رفتارهای کلیدی برای موفقیت:

- الف. به‌منظور ارزیابی اعتبار، صحت، دقت، وثوق، مناسبت، و دیدگاه یا سوگیری یک منبع، اطلاعات اخذشده از منابع مختلف را بررسی و مقایسه می‌کند. مثال: اطلاعات موجود در یک مقاله از ویکی‌پدیا را با اطلاعات اخذشده از یک دایره‌المعارف دانشورانه که دارای هیئت تحریریه‌ی صلاحیت‌دار می‌باشد مقایسه می‌کند؛ ارزش نسبی انواع مختلف وبسایت‌ها (وبسایت‌های شرکتی، علمی، شخصی) یا انواع مختلف مقالات (عمومی، خبری، علمی) در یک موضوع واحد را، از نظر میزان اعتمادپذیری و محتوا، شرح می‌دهد.
- ب. می‌داند که کمیت بالای یافته‌ها یا اطلاعات حاصل از جستجو در داده‌پایگاه‌ها، هیچ چیزی را در رابطه با کیفیت آن اطلاعات نشان نمی‌دهد، و باید مناسبت منابع با پروژه‌ی در دست انجام را مورد ارزیابی قرار داد. مثال: صدها مطلب خبری از *Ethnic NewsWatch* ممکن است برای تهیه‌ی یک تکلیف ترمی، کم‌ارزش‌تر از چند مقاله‌ی علمی - پژوهشی برگرفته از *AnthroSource* باشد.
- پ. در داده‌پایگاه‌ها، کتاب‌ها، وبسایت‌ها، و مقالات همپایه به دنبال دیدگاه‌های متفاوت می‌گردد، همیشه به ارزیابی منبع اطلاعات یا بحث می‌پردازد، و تصمیم می‌گیرد که آیا دیدگاهی را که با آن روبرو شده مورد استفاده قرار دهد یا آن را کنار بگذارد.
- ت. ساختار و منطق روش‌شناسی یا استدلال‌های کمکی را که در چارچوب رشته‌ی مردم‌شناسی یا جامعه‌شناسی می‌یابد تحلیل می‌کند، آنچه را که شواهد معتبر در رشته به شمار می‌آید می‌شناسد، میزان مستدل بودن استنتاجات را تحلیل می‌کند، و تعصب، تقلب، یا خدشه در آن‌ها را بازمی‌شناسد.

ث. بافتار فرهنگی، فیزیکی، و دیگر بافتارهایی را که بستر خلق اطلاعات و دسترسی به آن بوده‌اند تشخیص می‌دهد، و تأثیر بافتار بر تفسیر اطلاعات را درک می‌کند. مثال: می‌پرسد و درمی‌یابد که آیا پژوهشگر، دسترسی کامل به منابع دولتی مرتبط یا به جمعیت‌های تحت بررسی دارد یا نه؛ آیا پژوهشگر در بیان پرسش‌ها یا گردآوری اطلاعات، با سانسور یا محدودیت‌های دارای منشأ فرهنگی مواجه شده؛ پژوهش به نفع چه کسی/کسانی انجام شده؛ و احتمالاً از چه داده‌ها یا دیدگاهی در تحلیل، غفلت شده.

ابعاد و رفتارهای اخلاقی، اجتماعی- فرهنگی، و حقوقی:

ج. موضوعات مرتبط با سانسور و آزادی بیان در ایالات متحده و در کشور/کشورهای مورد بررسی را شناسایی می‌کند و مورد بحث قرار می‌دهد.

چ. موضوعات مرتبط با نهنداری و امنیت اطلاعات را شناسایی می‌کند و مورد بحث قرار می‌دهد. مثال: مواردی که در آن، می‌توان رسماً تقاضای ارائه‌ی یادداشت‌های میدانی را کرد، یا سازمان‌های دولتی تأمین‌کننده‌ی منابع مالی می‌توانند داده‌های اصلی پژوهش را درخواست کنند.

ح. پیامدهای اجتماعی شکل‌های جدید فناوری اطلاعات را شناسایی می‌کند و مورد بحث قرار می‌دهد. مثال: مشکلات ناشی از دسترسی نابرابر به اطلاعات، کاربردها و اهداف مجامع درونخطی، و اینترنت به‌مثابه ابزاری برای انجام تحقیقات قوم‌شناسی.

۳. برای تعیین ارزش افزوده، تعارضات، یا دیگر ویژگی‌های منحصر به فرد اطلاعات، دانش جدید را با دانش قبلی مقایسه می‌کند و برای تطبیق تفاوت‌ها اقدام می‌کند.

رفتارهای کلیدی برای موفقیت:

الف. فرایند اطلاع‌جویی خود را ثبت می‌کند تا پژوهش انجام‌شده را شرح دهد و ارزیابی کند.
ب. تصمیم می‌گیرد که آیا اطلاعات جمع‌آوری‌شده، نیاز پژوهشی را تأمین می‌کند یا نه، و اطلاعاتی را برمی‌گزیند که شواهد لازم برای موضوع را فراهم آورد؛ اطلاعات جدید را انسجام می‌بخشد، و بر مبنای اطلاعات گردآمده، به نتیجه‌گیری می‌پردازد.

پ. از طریق مصاحبه، نامه‌نگاری الکترونیکی، و ... با فعالان و اعضای هیئت علمی رشته‌های مردم‌شناسی و جامعه‌شناسی، و متخصصان حوزه‌های موضوعی مربوطه در کتابخانه، به جستجوی نظرات کارشناسی می‌پردازد تا کفایت اطلاعات، و تفسیر به‌عمل‌آمده از آن را اعتبارسنجی کند.

ت. بر مبنای یافته‌ها، پرسش اولیه را در صورت نیاز از نو تدوین می‌کند، و راهبردهای جستجو را با توجه به مفاهیم افزوده یا ترکیب‌های کلی‌تر، بازبینی می‌کند و گسترش می‌دهد. مثال: داده‌پایگاه‌های موجود در حوزه‌های موضوعی مرتبط مانند زبان‌شناسی، علوم تربیتی، علوم سیاسی، موسیقی‌شناسی قومی، زیست‌شناسی، جغرافی، مطالعات قومی یا محلی، و روان‌شناسی را جستجو می‌کند.

استاندارد چهار. استفاده از اطلاعات به صورت مؤثر برای انجام یک مقصود خاص

آنچه دانشجو لازم است انجام دهد:

۱. اطلاعات جدید و یافته‌های پژوهش را در طرح‌ریزی، خلق، و بازنگری یک پروژه، مقاله، یا ارائه‌ی بخصوص، به‌کار می‌بندد.

رفتارهای کلیدی برای موفقیت:

الف. محتوا، نقل‌قول‌ها، و بازگویی‌ها را به شیوه‌ای سازمان می‌دهد و با اثر خود درمی‌آمیزد که مؤید اهداف و قالب‌بندی محصول یا ارائه‌ی او باشد. مثال: طرح کلی، گزارش شفاهی، پیش‌نویس، یا ویدیو تهیه می‌کند؛ از نرم‌افزارهای ارائه بهره می‌گیرد؛ و متون، تصاویر، و داده‌های دیجیتالی را برای تهیه‌ی ارائه یا محصول خود مورد استفاده قرار می‌دهد.

ب. در باره‌ی موفقیت‌ها و ناکامی‌های گذشته، و راهبردهای جایگزین به‌منظور تلفیق اطلاعات جدید و پیشین و تهیه‌ی محتوای قابل ارائه اندیشه می‌کند. مثال: متن اصلی یک ارائه در موضوع شیوه‌ی بافندگی بومیان ناواهو را بازنویسی می‌کند تا آن را برای مخاطبان عام، دسترس‌پذیر سازد و در آن از فایل‌های صوتی و تصویری نیز به‌منظور جذابیت‌بخشی به محتوا استفاده می‌کند.

ابعاد و رفتارهای اخلاقی، اجتماعی - فرهنگی، و حقوقی:

پ. درکی را که از سرقت علمی - ادبی دارد ابراز می‌کند و اثری را که قابل انتساب به دیگران است، به‌عنوان اثر خود عرضه نمی‌کند.

ت. در پروژه‌های مشترک، دقیقاً کمک‌های مورد انتظار از یک عضو تیم را ابراز می‌دارد.

۲. پروژه، مقاله، یا ارائه‌ی خود را به شکل مؤثری به اطلاع دیگران می‌رساند.

رفتارهای کلیدی برای موفقیت:

الف. رسانه، قالب، و سبکی را برای ارتباط برمی‌گزیند که بیش‌ترین کمک را به حصول مقاصد مترتب بر محصول یا عملکرد، و مخاطبان مورد نظر بنماید. مثال: به‌منظور آموزش ساکنان محلی در باره‌ی یک پروژه‌ی بازیابی و احیا که باید با احداث یک بزرگراه جدید همراه گردد، نقشه‌ها، عکس مصنوعات دستی، و متون روزنگاشت‌های میدانی مربوط به یک مکان باستانی را برای ارائه در کلاس یا برای قرارداد در اینترنت، در قالب «پاورپوینت» با هم تلفیق می‌کند.

ب. در ارائه‌ی یک پروژه‌ی پژوهشی، طیفی از قالب‌ها و فناوری‌ها را به کار می‌گیرد و اصول طراحی و ارتباط را با هم درمی‌آمیزد. مثال: تحقیقی بر روی موسیقی پلینزیایی انجام می‌دهد و قطعات موسیقی و پیوند به عکس‌هایی از فایل‌های HRAF و اجراهای کنونی موسیقی آنجا را نیز در تحقیق خود می‌گنجاند.

ابعاد و رفتارهای اخلاقی، اجتماعی - فرهنگی، و حقوقی:

ب. درک خود از دارایی فکری، حق تکثیر، و استفاده‌ی شرافتمندانه از مواد دارای حق تکثیر را نشان می‌دهد. در موارد نیاز به استفاده از مواد تحت حمایت حق تکثیر در نگارش یا ارائه، مجوزهای لازم را از پدیدآورندگان و سازمان‌های مربوط کسب می‌کند و ارائه می‌دهد.

ت. محصول پژوهش خود (مانند گزارش، داده، یا قوم‌نگاری) را بنا بر اصول اخلاقی «انجمن مردم‌شناسی امریکا» و «انجمن جامعه‌شناسی امریکا» در اختیار گروه‌ها و پشتیبانان مالی قرار می‌دهد.

کتابشناسی گزیده

سواد اطلاعاتی – عمومی

1. Association of College and Research Libraries. "Characteristics of Programs of Information Literacy that Illustrate Best Practices: A Guideline." 2003.
<http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/characteristics.htm>, Accessed January 12, 2008.
2. ———. "Information Literacy Competency Standards for Higher Education." 2000.
<http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/informationliteracycompetency.htm>, Accessed January 12, 2008.
3. Association of College and Research Libraries. "Objectives for Information Literacy Instruction: A Model Statement for Academic Librarians." 2001.
<http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/objectivesinformation.htm>, Accessed January 12, 2008.
4. Elmborg, James K. "Information Literacy and Writing across the Curriculum." *Reference Services Review* 31, no. 1 (2003): 68-80.
5. ———. "Critical Information Literacy: Implications for Instructional Practice." *The Journal of Academic Librarianship* 32, no. 2 (2006): 192-199.
6. Grafstein, Ann. "A Discipline-Based Approach to Information Literacy." *Journal of Academic Librarianship* 28, no. 4 (2002): 197-204.
7. Owusu-Ansah, Edward K. "Information Literacy and Higher Education: Placing the Academic Library in the Center of a Comprehensive Solution." *Journal of Academic Librarianship* 30, no. 1 (2004): 3-16.
8. ———. "Information Literacy and the Academic Library: A Critical Look at a Concept and the Controversies Surrounding It." *Journal of Academic Librarianship* 29, no. 4 (2003): 219-41.
9. Simmons, Michele Holschuh. "Librarians as Disciplinary Discourse Mediators: Using Genre Theory to Move toward Critical Information Literacy." *portal: Libraries and the Academy* 5, no. 3 (2005): 297-311.
10. U.S. National Commission on Libraries and Information Science. "The Information Literacy Life Cycle: Stages, Resources, Tools, Contexts & Outcomes." Working Draft, 2002.
<http://www.nclis.gov/libinter/infolitconf&meet/InformationLiteracyStagesResponsibilities&OutcomesMatrix.pdf>, Accessed January 12, 2008.

1. American Anthropological Association. "Code of Ethics of the American Anthropological Association." Washington, D.C.: American Anthropological Association, 1998. <http://www.aaanet.org/committees/ethics/ethicscode.pdf>, Accessed January 12, 2008.
2. American Sociological Association. "Code of Ethics and Policies and Procedures of the ASA Committee on Professional Ethics." Washington, D.C.: The American Sociological Association, 1999. <http://www.asanet.org/galleries/default-file/Code%20of%20Ethics.pdf>, Accessed January 12, 2008.
3. Burawoy, Michael. "Combat in the Dissertation Zone." *American Sociologist* 36, no. 2 (2005): 43-56.
4. Dodgen, Lynda, Sarah Naper, Olia Palmer, and Adrian Rapp. "Not So Sili: Sociology Information Literacy Infusion as the Focus of Faculty and Librarian Collaboration." *Community & Junior College Libraries* 11, no. 4 (2003): 27-33.
5. Grauerholz, Liz, and Sharon Bouma-Holtrop. "Exploring Critical Sociological Thinking." *Teaching Sociology* 31, no. 4 (2003): 485-96.
6. Grey, Mark A. , Robert A. Hackenberg, and Donald D. Stull. "The Case against Accreditation and Certification of Applied Anthropology." *Practicing Anthropology* 13, no. 3 (1991): 21-22.
7. Hilbert, Richard A. "Some Critical Remarks on Competency Based Education and the ASA Declaration on Teaching." *Humanity & Society* 5, no. 2 (1981): 184-90
8. Hill, Robert, Mary Granica, Lenora Bohren, and Peter Van Arsdale. "On Certification, Accreditation, Standards and the Academy." *Practicing Anthropology* 14, no. 1 (1992): 2, 27-29.
9. Hohm, Charles F., and William S. Johnson. *Assessing Student Learning in Sociology*. 2nd. ed, *ASA Resource Materials for Teaching*. Washington, D.C.: The American Sociological Association, 2001.
10. Kain, Edward L. "Building the Sociological Imagination through a Cumulative Curriculum: Professional Socialization in Sociology." *Teaching Sociology* 27, no. 1 (1999): 1-16.
11. Kain, Edward L., Theodore C. Wagenaar, and Carla B. Howery. "Models and Best Practices for Joint Sociology-Anthropology Departments." 1-24: American Sociological Association, Academic and Professional Affairs Program, 2006. <http://www.asanet.org/galleries/Governance/Sociology%20and%20Anthropology%20Joint%20Departments.pdf>, Accessed January 12, 2008.
12. Keith, Bruce. "Taking Stock of the Discipline: Some Reflections on the State of American Sociology." *American Sociologist* 31, no. 1 (2000): 5-14.
13. Killian, Lewis M. "Can Sociology Afford Certification? No!" *Humanity & Society* 11, no. 3 (1987): 390-94.
14. Lowry, Janet Huber, Carla B. Howery, John P. Myers, Harry Perlstadt, Caroline Hodges Persell, Diane Pike, Charles H. Powers, Shirley A. Scritchfield, Cynthia M. Siemsen, Barbara Trepagnier, Judith Ann Warner, and Gregory L. Weiss. "Creating an Effective Assessment Plan for the Sociology Major." New York: The American Sociological Association. ASA Task Force on Assessing the Undergraduate Sociology Major, 2005. <http://www.asanet.org/galleries/APAP/Assessment%20Final%20Copy%202005.pdf>, Accessed January 12, 2008.
15. McKinney, Kathleen, Carla B. Howery, Kerry J. Strand, Edward L. Kain, and Catherine White Berheide. "Liberal Learning and the Sociology Major Updated: Meeting the Challenge of Teaching Sociology in the Twenty-First Century." New York: The American Sociological Association. ASA Task Force on the Undergraduate Major, 2004. http://asanet.org/galleries/default-file/Lib_Learning_FINAL.pdf, Accessed January 12, 2008.

16. Perlstadt, Harry. "Accreditation of Sociology Programs: A Bridge to a Broader Audience." *Canadian Journal of Sociology* 23, no. 1 (1998): 195-207.
17. ———. "Bringing Sociological Theory and Practice Together: A Pragmatic Solution." *Sociological Perspectives* 41, no. 2 (1998): 268-71.
18. Rice, Patricia and David W. McCurdy, eds. *Strategies in Teaching Anthropology*. 2nd ed. Upper Saddle River, New Jersey: Prentiss Hall, 2002.
19. Segal, Daniel A., and Sylvia J. Yanagisako, eds. *Unwrapping the Sacred Bundle : Reflections on the Disciplining of Anthropology*. Durham: Duke University Press, 2005.
20. Trotter, Robert T. *Anthropology for Tomorrow: Creating Practitioner-Oriented Applied Anthropology Programs*. Washington, D.C.: American Anthropological Association, 1988.
21. Trotter, Robert T., Nathaniel Tashima, and Cathleen Crain. "The Case for Accreditation of Training Programs." *Practicing Anthropology* 13, no. 3 (1991): 2, 20-21.
22. Van Willigen, John. "Development of Training Standards: The Necessary Step." *Practicing Anthropology* 13, no. 3 (1991): 23.
23. ———. "Recommendations for Training and Education for Careers in Applied Anthropology: A Literature Review." *Human Organization* 38, no. 4 (1979): 411-16.

منابع سواد اطلاعاتی در رشته‌های دیگر

1. ACRL Education and Behavioral Sciences Section Social Work/Social Welfare Committee. "Information Competencies for Social Work Students." <http://www.ala.org/ala/acrlbucket/ebss2/social/swkpyramid/pyramid.cfm>, Accessed January 12, 2008. ACRL Law & Political Science Section Education Task Force. "Political Science Research Competency Guidelines Draft." 2007. <http://www.ala.org/ala/acrlbuckets/lpss/politicalscienceresel.doc>, Accessed January 12, 2008.
2. ACRL Literatures in English Section Ad hoc Committee on Literary Research Competencies. "Research Competency Guidelines for Literatures in English." 2006. <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/researchcompetenciesles.cfm>, Accessed January 12, 2008.
3. ACRL/STS Task Force on Information Literacy for Science and Technology. "Information Literacy Standards for Science and Technology." 2006. <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/infolitscitech.cfm>, Accessed January 12, 2008.
4. Cary, Paul; Sampsel, Laurie J. "Information Literacy Instructional Objectives for Undergraduate Music Students: A Project of the Music Library Association, Bibliographic Instruction Subcommittee." *Notes* 62, no. 3 (2006): 663-79.
5. Grant, Maria, and Marlowe Berg. "Information Literacy Integration in a Doctoral Program." *Behavioral & Social Sciences Librarian* 22, no. 1 (2003): 115-28.